

גם: תחתית הים, כגון: וַיֵּרְאוּ אֶפְקֵי יָם (ש"מ"ב כב, טז). 2. המים הזורמים בוואדי, כגון: שוֹבֵה יַי אֶת־שִׁבְיָתָנוּ (ק') פְּאֶפְקִים בְּנִגְב (תה' קכו, ד). 3. (בהשאלה) על עצמות בהמות בהיותן חלולות, כגון: עֲצָמָיו אֶפְיקֵי נְחוֹשָׁה (איוב מ, יח).

ומזים אֶפְיקֵים רָפָה (איוב יב, כא) – לדעת רבים: ואזור תִּקְפִּים רִפְּהָ, והש' אֶפְק; אבל הכונה כנראה לסכר אֶפְיקֵי הַמִּים (טור-סיני, איוב, 131); גִּאָה אֶפְיקֵי מְגִינִים (איוב מא, ז) – סתום; י"מ "אֶפִיק" גם כאן כלשון חוֹק, ויש גורסים גִּוָה במקום "גִּאוּה" (הש' את השבטים ואת הוולגטה). ואם כן יהיה הגו מלא שקעים לקששים המגנים עליו, ור' טור-סיני, שם, 345.

אָפִיק עיר בנחלת אשר: וְאֶת־אֶפִיק וְאֶת־רַחֲב (שופ' א, לא) = אֶפֶק II, ע"ע. ❖

I אפיר ע' I אופיר, אפיר.

אָפֵל חשוך: וְאָפֵל וְלֹא־נֶגֶה לוֹ (עמ' ה, כ). ❖

אָפֵל נדרף ו- // חושך, כגון: וּמֵאֶפֶל וּמִחֹשֶׁךְ ... תִּרְאֶינָה (יש' כט, יח) :: אור: וְאֵיחָלָה לְאוֹר וַיָּבֵא אֶפֶל (איוב ל, כו).

אָפֵלָה; רבים: אָפֵלוֹת אופל // חושך, כגון: וַיִּזְרַח בַּחֲשֹׁךְ אוֹרָךְ וְאָפֵלָתְךָ בַּצִּהָרִים (יש' נח, י'); נִקְוָה לְאוֹר וְהִנֵּה־חֹשֶׁךְ לִנְגָהוֹת בְּאָפֵלוֹת נִהְלַךְ (יש' נט, ט).

אָפֵלָל מצאצאיהם של בת ששן וירחע המצרי: וַיִּבְדֵּי הוֹלִיד אֶת־אָפֵלָל וְאָפֵלָל הוֹלִיד אֶת־עוֹבֶד (דה"א ב, לו). ❖

אָפֵנִים* או אָפֵנִים* (רבים בלבד; סתום): דָּבָר דָּבָר עַל־אָפֵנִי (מש' כה, יא). ❖

וולגטה in tempore suo; השבטים: εν καιρω αυτου, כלומר: בְּעָתוֹ, וכן אבן ג'נאח, ספר השרשים, 44, הסומך אֶפֶן לְמִילָה הערבית اِفْآن – זמן. אבל פירוש זה אינו הולם את לשון בן סירא נ, כז: מוֹסֵר שָׂכָל וּמוֹשֵׁל אוֹפֵנִים לְשִׁמְעוֹן בֶּן יִשׁוּעַ בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן סִירָא.

אָפֵס קל: נדרף ו- // קלה // תם (פועל עומד), כגון: כִּי־אָפֵס הַמֶּץ קֵלָה שֶׁד תָּמוּ רַמֶּס מִן־הָאָרֶץ (יש' טז, ד).

אָפֵס, אָפֵס; רבים: אָפֵסִים*, או זוגי: אָפֵסִים* 1. שם עצם: א) "אָפֵסִי אֶרֶץ", קצות הארץ – תכופות // גויים, כגון: חֲשֹׁף יַי אֶת־זֶרְעוֹ קָדְשׁוֹ לְעֵינֵי כָל־הַגּוֹיִם וְרָאוּ כָל־אָפֵסֵי־אֶרֶץ אֶת יִשְׁרָעֵל אֱלֹהֵינוּ (יש' נב, י) // עמים, כגון: בָּהֶם עַמִּים יִנָּגַח יַחַדוֹ אָפֵסֵי־אֶרֶץ (דב' לג, יז); ב) אֵין, כגון: וְכָל־שָׂרִיָּה יִהְיוּ אָפֵס (יש' לד, יב); בהדרגה: יִהְיוּ כָאֵין וְכָאָפֵס (יש' מא, יב); בָּאָפֵס עֲשָׂקוֹ (יש' נב, ד) – באֵין, על לא דבר, בחינם. 2. מילת שלילה: אֵין, כגון: עַד אָפֵס מְקוֹם (יש' ה, ח); הָאָפֵס עוֹד אֵישׁ לְבֵית שָׂאוֹל (ש"מ"ב ט, ג); וכן: וְאָפֵסִי עוֹד (יש' מז, ח) = ואֶפֶס עוֹד, ואֵין עוֹד; בָּאָפֵס תִּקְוָה (איוב ז, ו) – באֵין, בלא תקווה; בשלילה כפולה לשם חיזוק: וְאֵין עוֹד אָפֵס אֱלֹהִים (יש' מה, יד). 3. תואר הפועל: אֵין, בלבד, כגון: וְאָפֵס אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אָדָּבֵר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תִּדְבֹּר (במ' כב, לה). 4. "אָפֵס כִּי" א) כשתי מילים נפרדות: אבל מפני ש-: אָפֵס כִּי־נֶאֱמַר נֶאֱמַר ... גַּם הֵבֵן הַיִּלּוֹד לָךְ מוֹת יָמוֹת (ש"מ"ב יב, יד); ב) כמושג אחד: אֵין, אבל, כגון: אָפֵס כִּי לֹא תִהְיֶה תִפְאָרְתְּךָ עַל־הַדָּרָךְ (שופ' ד, ט).

בצירוף "אֵין וְאָפֵסִי עוֹד" (יש' מז, ח) הוּי"ד כנראה נוספת (והש' למשל "וולתי") ואינה כינוי הגוף הראשון: "בָּאָפֵס" (יש' נב, ד) מתפרש לפי "חנם" בפסוקים שלפניו ולאחריו; בדרך אחרת – טור-סיני, הלשון והספר א, 391; וכן שם, 477, המסביר "בָּאָפֵס" :: "בראשונה", במשמעות: באחרונה; יש' מ, יז – גורסת מגילת ישעיהו א וכאֶפֶס במקום "מֵאֶפֶס" ("וכ" בכתב המרובע העתיק עלול להשתבש ל"מ"), אבל הש' גם יש' מא, כד: על "אָפֵס כִּי" כמושג אחד הש' בלאו, לשוננו כ, 34.

אָפֵס דָּמִים מקום בנחלת יהודה = פֶּס דָּמִים: וַיִּחַנּוּ בֵּין־שׁוֹכֵה וּבֵין־עֲזֻקָּה בָּאָפֵס דָּמִים (ש"מ"א יז, א). ❖

אָפֵסִים*, אָפֵסִים (זוגי בלבד; אולי) פסי הרגליים, כלומר כפותיהן; "מִי אָפֵסִים" (יח' מז, ג) – מים המגיעים עד כפות הרגליים בלבד; אך ת"י, פשיטתא ו-וולגטה – מים המגיעים עד הקרסוליים (בפשיטתא: כְּתִיבָא בְּתִיבָא לְמִסְטֵלָא).

אָפֵע*, אָפֵע כנראה שווא // אֵין: הֵן־אָתָם מֵאֵין וּפְעָלָם מֵאָפֵע (יש' מא, כד). ❖

במגילת ההודיות נמצא הצירוף "אָפֵעָה וּשׁוּא" (ליכט, הודיות,

71), אָפֵעָה // עוֹל (דף ד, שו' 18, והש' שם גם שו' 12, 17); ר' ילון, קריית ספר כו, 243-244.

אָפֵעָה נחש ארסי, אולי Echis colorata, כגון: אָפֵעָה וְשָׂרָף מְעוֹפָף (יש' ל, ו); וְהַזִּזְרָה תִּבְקַע אָפֵעָה (יש' נט, ה) // פתן: רֹאשׁ־פְּתָנִים יִינָק תִּהְרָגְהוּ לְשׁוֹן אָפֵעָה (איוב כ, טו). ❖

אָפֵף קל (בשירה בלבד): נדרף ו- // סובב, כגון: אָפֵפוּנִי מִיָּם עַד־נֶפֶשׁ תְּהוֹם יִסְכְּבֵנִי (יונה ב, ו); כִּי אָפֵפוּ־עָלַי רַעוֹת (תה' מ, יג). ❖

והש' גם "אָפֵפוּנִי חֲבִל־מָוֶת" (תה' יח, ה; קטו, ג) אל "חֲבִלֵי שָׂאוֹל סָבִי" (ש"מ"ב כב, ו).

אָפֵק התפעל: 1. עצר ברוחו (ונמנע מלעשות); התגבר על עצמו, כגון: הִחֲשִׁיתִי מְעוֹלָם אֲחֵרִישׁ אֶת־אָפֵק (יש' מב, יד); בהוראת סביל: הִמּוֹן מַעֲיָד וְרַחֲמִיךָ אֵלֵי הַתְּאֻפָּקוּ (יש' סג, טו) – רחמִיךָ כִּלְפֵי נַעֲצֹר. 2. עשה בעל כורחו: וְאֶת־אָפֵק וְאֶעֱלֶה הָעֵלָה (ש"מ"א יג, יב).

ר' רש"י ורד"ק לש"מ"א יג, יב.

אָפֵק I עיר בשרון, מערבה לשלה, כגון: וּפְלִשְׁתִּים חָנוּ בָּאָפֵק (ש"מ"א ד, א).

היום כנראה ראש העין, ויש מזהים את מקומה של "אָפֵק" הנוכרת בש"מ"א כט, א עם עפולה בעמק יזרעאל. **II עיר בנחלת אשר = אָפֵק:** וְעָמָה וְאָפֵק וְרַחֲב (יהוש' יט, ל).

היום אולי תל בִּרְדָּאנָה בעמק עכו. **III עיר בגולן, כגון:** וַיַּעַל אָפֵקָה לְמִלְחָמָה (מל"א כ, כו); וַיִּנָּסוּ הַנוֹתָרִים אָפֵקָה (מל"א כ, ל).

היום פיק, 6 ק"מ מזרח לים כינרת, ויש סוברים שהיא עפולה בעמק יזרעאל.

IV עיר בסוריה, כגון: וְהִבִּית אֶת־אָרְם בָּאָפֵק (מל"ב יג, יז); וּמַעֲרָה אֲשֶׁר לְצִידְנִים עַד־אָפֵקָה (יהוש' יג, ד); ויש מזהים אותה עם I או עם III. ❖

היום אָפֵקָה, על יד מקור נהר אֶבְרָהִים.

אָפֵקָה עיר בהר יהודה: וַיָּנוּסוּ (ק') וּבֵית־תַּפּוֹת וְאָפֵקָה (יהוש' טו, נג). ❖

אָפֵר נדרף ו- // עפר, כלומר: 1. אֶבֶק אֶדְמָה

תחוחה, כגון: כִּי־יִהְיוּ אָפֵר תַּחַת כְּפוֹת רַגְלֵיכֶם (מל' ג, כא). 2. אפר מקלה, שריד של דבר שרוף, כגון: וְאָפֵר ... אֶת אָפֵר הַפָּרָה (במ' יט, ט). 3. במליצה סמל לדבר בטל: רָעָה אָפֵר (יש' מד, כ) – רועה רוח; על "מִשְׁלִי־אָפֵר" (איוב יג, יב) – ע' II מִשְׁלִי*; על "וְהִתְפַּלְשִׁי בָאָפֵר" (יר' ו, כו; יח' כז, ל) – ע' פלש.

אפשר שהשם אָפֵר שואל מן השם האכדי epru, שהשתלשל מן השרוש עפר; המשמעות "שריד של דבר שרוף" ברורה ב"אֶת־הַפָּרָה" (במ' יט, ט; י'): ההוראה "אֶבֶק האדמה" מחויבת בצירוף "עפר ואפר" בבר' יח, כז ועוד, ובמל' ג, כא. שֶׁק וַיִּשָּׁב עַל־הָאָפֵר (יונה ג, ו; איוב ב, ח) – מושבו על הארץ, וכן במפורש בשירה האוגריתית. בשאר הכתובים אין הכרעה ודאית.

אָפֵר מכסה, עטיפה: וַיִּתְּחַפֵּשׂ בָּאָפֵר עַל־עֵינָיו (מל"א כ, לח); וַיִּסֹּר אֶת־הָאָפֵר מֵעָלַי עֵינָיו (שם, מא). ❖

כתרגומם של יונתן והשבטים, ולא כתרגומם של הוולגטה והפשיטתא, שהבינו: אָפֵר (פֶּלֶא).

אָפֵרָחִים (רבים בלבד): צעיר הציפור: כִּי יִקְרָא קֶן־צִפּוֹר ... אָפֵרָחִים או בִּיצִים וְהָאֵם רִבְצָת עַל־הָאָפֵרָחִים (דב' כב, ו); ואֶפְרָחוֹ (כ) וְאָפֵרָחִיו (ק') יַעֲלֶעֱדֶם (איוב לט, ל); אֲשֶׁר־שָׂתָה אָפֵרָחִיהָ אֶת־מִזְבְּחֹתֶיךָ (תה' פד, ד). ❖

אָפֵרִיּוֹן כנראה מיטת חתונה: אָפֵרִיּוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה (שה"ש ג, ט). ❖

במשנה (סוטה ט, יד): מִיטָה שֶׁבָה הָיוּ נוֹשָׂאִים אֶת הַכֵּלָה לְבֵית בַּעֲלָה; לדעת כמה חוקרים שואל מן היוונית πορείον – מִיטָה שֶׁבָה הָיוּ נוֹשָׂאִים אִישׁ מִכּוּבָד, אֵין ר' נגד זה א"מ א, 504-505.

I אָפֵרִים, אָפֵרִים מקום, הר אפרים; ארץ שבט אפרים, כגון: וְאֶת־אֶרֶץ אָפֵרִים וּמְנַשֶּׁה (דב' לד, ב); וכנראה לפעמים גם מלכות הצפון בכללה // ישראל: אֲנִי יִדְעִיתִי אָפֵרִים ... כִּי עָתָה הִזְנִיתִי אָפֵרִים נִטְמָא יִשְׂרָאֵל (הו' ה, ג).

II אָפֵרִים*, אָפֵרִים עיר בנחלת אפרים: בְּכַעַל חֲצוֹר אֲשֶׁר עִם־אָפֵרִים (ש"מ"ב יג, כג). ❖

מקומה היה אולי על יד היישוב הנקרא היום בשם עין סאמְיָה שבנואדי סאמְיָה, כמורד המזרחי של הר אפרים.

III אָפֵרִים*, אָפֵרִים III יער בעבר הירדן